

INKIJKEXEMPLAAR

Masha Alexandra van der Heyde

CRIME PASSIONNEL

COLOFON

Titel: *Crime Passionnel*

Auteur: Masha van der Heyde | mashavanderheyde.nl

Uitgever: Ambilicious,

Waddinxveen – Kalmthout

ambilicious.nl

Omslagontwerp: Ton de Koning, Probeeld

Omslaginspiratie: Masha van der Heyde

Vormgeving binnenwerk: Inanna van den Berg

Redactie: Inanna van den Berg, Ambilicious

ISBN: 978-94-93560-12-3

NUR: 301

Eerste druk: oktober 2026

© 2026 Masha van der Heyde, ProBeeld, Ambilicious

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbenden.

Hoewel deze uitgave met zorg is samengesteld, aanvaarden auteur en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele onjuistheden.

CRIME PASSIONNEL

uitgever van verhalen

Voor de verre Prinses
Wij komen nooit meer saam:
De wereld drong zich tusschenbeide.
Soms staan wij beiden 's nachts aan 't raam,
Maar andre sterren zien we in andre tijden.

Uw land is zoo ver van mijn land verwijderd:
Van licht tot verste duisternis – dat ik
Op vleuglen van verlangen rustloos reizend,
U zou begroeten met mijn stervenssnik.

Maar als het waar is dat door groote droomen
Het zwaarst verlangen over wordt gebracht
Tot op de verste ster: dan zal ik komen,
Dan zal ik komen, iedren nacht.

J. Slauerhoff

In liefdevolle herinnering aan:

mijn grootmoeder
Lydia Kamendrovsky

en mijn vader
Nikolai van der Heyde

WOORD VOORAF

Dit is een waargebeurd verhaal, geïnspireerd door krantenverslagen, memoires en herinneringen van mijn familie. Wel heb ik sommige zaken gefictionaliseerd, zoals de dialogen en de dramatische scènes. Achter in het boek staan een stamboom, een woordenlijst en een overzicht van de karakters.

In dit boek gebruik ik ‘Wit-Russisch’ voor Russen met tsaristische sympathieën in de periode direct na de revolutie van 1917. Over het algemeen kies ik voor de meest bekende spelling van Russische namen, maar bij achternamen gebruik ik zowel de uitgangen ‘-off’ (Ivanoff) als ‘-ov’. Dit heeft te maken met hoe de emigranten zich wilden onderscheiden; Witte emigranten-Russen gebruikten de ‘-off’ spelling voor hun achternaam, de Russen die bleven de ‘-ov’-variant.

Russen hebben drie namen. Een voornaam, een patroniem (vaders-naam) en een achternaam. Omdat sommige personages in mijn verhaal dezelfde naam hebben, gebruik ik om verwarring te voorkomen óf het Russische verkleinwoord voor een van hen, óf ik gebruik hun functie in de familie (zoals ‘Vader’, die Feodor heette, en ‘Moeder’, die Elena heette). Waar nodig kies ik bij achternamen en plaatsnamen voor de internationale spelling, wanneer dit de leesbaarheid en herkenbaarheid voor de lezer ten goede komt. In het Russisch hebben vrouwen een andere uitgang voor hun achternaam dan mannen; omwille van de leesbaarheid heb ik dit onderscheid niet doorgevoerd.

Ten slotte nog een opmerking over de Russische kalender. Tot 1 februari 1918 gebruikten de Russen de Juliaanse kalender, deze lag in de negentiende eeuw twaalf dagen achter op het Westen, en in de twintigste eeuw dertien dagen. In dit boek volg ik tot 1 februari 1918 de Juliaanse kalender en maak daarna de overstap naar de Gregoriaanse.

Voor wie meer wil weten, verwijs ik naar mijn website the-kamendrovsky-archives.site/ waar foto’s en aanvullende informatie te vinden zijn die het verhaal verder verdiepen.

Disclaimer: Crime Passionnel is fictie gebaseerd op een waargebeurd verhaal. Hoewel de gebeurtenissen werkelijk hebben plaatsgevonden, zijn alle dialogen het product van de verbeelding van de auteur. Wanneer er historische figuren verschijnen, zijn de dialogen en sommige gebeurtenissen fictief, tenzij ze uit memoires komen. In alle andere opzichten berust elke gelijkenis met levende of dode personen geheel op toeval.

PROLOOG

Parijs, Russisch Montparnasse, 16 november 1931

Het was de Kapoestnikovavond: een Russisch feest voorafgaand aan de adventsperiode. Sinds de revolutie werd Parijs overspoeld met Wit-Russen. Voormalige groothertogen werkten nu als obers of portiers. Prinsessen waren aan het naaien of modelleren. Taxi's werden bestuurd door voormalige Witte officieren. Bijna allemaal waren ze failliet.

Montparnasse was het kloppende hart van het caféleven, waar – in de woorden van de Russische schrijfster Elsa Triolet – altijd een zweem van schandaal in de sigarettenrook hing. Niet alleen Wit-Russische émigrés kwamen hier bijeen; het was een ontmoetingsplaats voor beroemde schrijvers en kunstenaars. In de met rook gevulde cafés kon je Chagall, Man Ray, Hemingway of Picasso tegen het lijf lopen. De Amerikaanse danseres Josephine Baker verscheen in cafés in gezelschap van haar luipaard, terwijl model en muze Kiki, ook wel bekend als 'La Reine de la Montparnasse', regelmatig in het waterbassin van Le Dôme sprong om teontnuchteren.

Het kleine Russische restaurant Djiguite aan de Boulevard Edgar Quinet was deze avond gevuld met émigrés en kunstenaars. In een hoek zat de Franse romanschrijver Jean Guyon-Cesbron, zijn zwarte hoed diep over zijn vierkante gezicht getrokken en een sigaret nonchalant bungelend tussen zijn lippen. Polio had hem voorgoed het gebruik van zijn benen ontnomen, maar dankzij een aangepaste 'velocimane' – een driewieler voor invaliden – kon hij zich toch vrij door Parijs bewegen. Hij was tegen de dertig, met enkele romans op zijn naam, en werkte nu als verslaggever voor diverse kranten en tijdschriften. Hij hield niet van drukte en bevond zich liever aan de zijlijn, observerend. Daarom was zijn vaste plek bij Djiguite perfect. En natuurlijk was hier ook Lydia. Lydia Kamendrovsky.

'Ik ben zo blij voor je,' zei ze met een timide lachje, terwijl ze zijn tafel afveegde. 'Man Ray, die een portret van je maakt voor jouw volgende roman, dat is geweldig!' En luisterend naar haar rollende r's glimlachte hij.

Nadat ze een nieuw glas wodka voor hem had neergezet, volgden zijn ogen hoe haar slanke figuurtje gracieus tussen de tafels gleed. Langzaam vouwde hij zijn papierenservet en bedacht wat hij nu tegen haar zou kunnen zeggen. Zodra ze was teruggekeerd meteen nieuw glas wodka, vroeg hij: ‘Werkt je broer Feodor vandaag niet?’ In haar amberkleurige Slavische ogen verscheen een vleugje droefheid. Hij wilde de vraag meteen terugnemen.

‘Ach, je weet hoe hij tegenwoordig is ...’ mompelde ze. Lydia trok haar schort recht en probeerde haar rode handen te verbergen, die ruw waren van het vlechten van schoenen in een kelder in de Rue Daru. Hij wist dat hij geluk had dat ze vandaag werkte. Het was verbazingwekkend hoeveel banen die Wit-Russen hadden om te overleven. Neem Lydiabijvoorbeeld; ze naaide kleding, vlocht schoenen en werkte als model in het Maison de Couture. Niet dat het modellenwerk haar meer zelfvertrouwen leek te geven, in tegenstelling tot haar schoonzus Elena, met haar opgetrokken wenkbrauwen en haar dramatische zuchten.

Voordat Lydia zich weer van zijn tafel kon verwijderen, bood Jean haar de papieren bloem aan die hij had gevouwen. ‘Voor jou,’ zei hij stralend, ‘een bloem ter ere van jouwschoonheid.’

Haar wangen kleurden rood, en met een haastige beweging liet ze haar golvende kastanjebruine haren voor haar oren vallen om ze te verbergen. Dat deed ze vaker wanneer ze zich onzeker voelde, had hij opgemerkt. Ze schonk hem een bescheiden lachje dat zijn hart verwarmde. Bij haar voelde hij zich geen schaduw van zichzelf, geen gebroken invalide man. Misschien was dat wel waarom hij haar zo bijzonder vond. ‘Mijn volgende boek,’ zei hij, ‘draag ik op aan jou.’ Geamuseerd zag hij hoe haar blos nog dieper werd. Hij glimlachte breed. Het leven was goed.

Een ander Russisch restaurantje – Chez Les Artistes aan de Rue de l’Écluse in Montmartre – was ook gevuld met émigrés. Paarse doeken hingen over de lampen en wierpen een zacht licht over de tafels, de champagne vloeyde rijkelijk en er klonk volop gelach. De uitnodigingen die deze week waren rondgestuurd beloofden ‘duizend-en-één verrassingen’.

Paren dansten innig verstrengeld op de klanken van accordeons en balalaika’s. Monsieur Polakoff bespeelde meesterlijk zijn gitaar.

Madame Marcheff, verkleed als boerin, zong met gevoel oude Slavische liederen, terwijl Monsieur Mouratoff, vermomd als kok, iedereenbediende.

Aan een hoektafel achterin, omringd door mensen, zat de schatrijke advocaat Boris Dombrovsky. Hij was in de vijftig, zwart haar, een getrimde snor, en het voorname gedrag van een groothertog. Ooit was hij officier van het tsaristische leger geweest. Deze avond vierde hij de oprichting van zijn nieuwe krant, Art et Œuvre. De uren vlogen voorbij, vrolijk en zorgeloos.

Kort na middernacht glipte een man onopvallend naar binnen. Hij was lang, begin dertig, gekleed in een stijlvolle tuxedo en charmant, met ogen die een vleugje van zijn verre oosterse afkomst verrieden. Hoewel zijn houding ontspannen leek, verried zijn bleke gezicht iets anders.

Hij bleef bij de piano staan, wachtend tot een ober hem een tafel toewees. Daarna liep hij met een haast onmerkbaar wankeling in zijn pas naar zijn stoel, waar hij een wodka bestelde. Niets aan hem wekte argwaan. Niemand had door dat hij hier al meerdere dagen was geweest.

De tijd verstreek.

Een half uur later schoof de enigszins beschonken Dombrovsky aan bij mijnheer Leonidoff. De twee mannen hadden onenigheden gehad, maar nu leek de vrede te zijn hersteld, wat uiteraard gevierd moest worden met enkele wodka's. De tafel stond in het midden van de ruimte, vlak voor onze Tuxedo-Man. Dombrovsky had hem niet gezien, hij zat met zijn rug naar hem toe.

Tuxedo-Man haalde stilletjes een leren portemonnee uit zijn zak. Hij keek met een tedere, droevige blik naar een verkreukelde foto die erin zat, zijn vingers streken over het gezicht. Vervolgens stopte hij zijn portemonnee terug, sloot zijn ogen, haalde diep adem waardoor zijn neusvleugels een beetje trilden, en fluisterde een kort gebed.

Zijn handen trilden nauwelijks merkbaar terwijl hij opstond. Met een kalme beweging liet hij zijn hand in zijn zak glijden en liep naar voren. Zijn pas was vastberaden, zijn blik nuresoluut.

Dombrovsky, verdiept in zijn gesprek, zag hem pas toen hij dichtbij was. Te dichtbij. Op het moment dat hij opkeek, was het te laat. Tuxedo-Man had zijn revolver al getrokken en op Dombrovsky's slaap gericht. En er was geen moment van twijfel meer zodra hij de trekker overhaalde ...

De vlam van het pistool flitste door de ruimte. De knal was kort, scherp. Bloed spatterond, het orkest verstomde. Een korte, ijzige stilte.

Paniek brak uit. Halfdronken vrouwen gilden, een dame zakte bewusteloos in elkaar, mannen stormden naar de uitgang.

De moordenaar bleef opvallend kalm. Hij stopte zijn wapen weg, maakte een kruisteken en mompelde: 'God heeft gesproken.' Hij ging terug naar zijn stoel, sloeg zijn benen over elkaar en haalde een zilveren sigarettendoosje uit zijn borstzak. Kalm stak hij een Turkse sigaret op en wachtte geduldig op de politie.

BOEK I

DE VLUCHT

I

Het verloren land

LANDGOED VIRGA

Lydia

1916–1917

Op een zonnige lentedag in 1856 kwam er een nieuwe inwoner in Nizjni Lomov; Stepan Petrovich Kamendrovsky. Hij was een voormalige boer en vrijgekochte lijfeigene, die als trekschuitjager aan de Wolga wat geld had verdiend. Daarmee bouwde hij een huis aan de linkeroever van de Lomov-rivier. In de tuin groef hij een eenvoudige aarden hut. Samen met zijn vrouw Anna begon hij daarin zwavelhoudende lucifers te maken, en ze hadden geen idee. Niet dat het zou uitgroeien tot een imperium, noch dat het slechts twee generaties zou standhouden ...

Tatyana Kadomtseva

Het lot van de fabrikant

1

17 december 1916

Lydia lag opgerold in de vensterbank van hun uitgestrekte landgoed ‘Virga’ met een verhalenbundel op schoot, terwijl ze uitkeek over de brede Lomov-rivier. Onder haar raam zag ze haar zesentwintigjarige zus Aleksandra door de gure tuinen lopen, op weg naar de stallen. Gekleed in een rijbroek en met haar kastanjebruine haren in een chignon opgestoken, vormde haar adem kleine wolkjes in de ijzige lucht. Ze passeerde de kas, waar zelfs nu perziken en citroenen rijpten, en gaf Vera, het dochtertje van de kokkin, een vriendelijk klopje op haar hoofd.

Lydia zuchtte. Als twaalfjarige merkte ze weinig van de oorlog. Wel herinnerde ze zich de feestelijke uitzwaai van Aleksandra’s verloofde Lev. Vader had haar verteld dat sinds de Russische nederlaag in Galicië de situatie was verslechterd, en Sint-Petersburg vanwege de ‘te Duitse klank’ was omgedoopt tot Petrograd – al bleef haar familie de oude naam gebruiken. De oorlog leek iedereen te beïnvloeden: soldaten deserteerden en er was al maanden geen nieuws over Lev ...

Plotseling stormde haar veertienjarige broer Dmitri haar kamer in, met een brede glimlach en ongetemde bruine haren. ‘Kom mee!’ bulderde hij, ‘Vladimir heeft een monster gevonden!’ Lydia legde haar boek op de vensterbank en volgde hem.

Dmitri leidde haar langs Moeders boudoir, waar hun moeder zich opmaakte voor het avondeten, zonder hen op te merken. *Dat deed ze zelden.* Ze renden de trappen af, door de grote hal, de balzaal met kristallen kroonluchters en de eetkamer met esdoornhouten meubels. Voor de icoon van de Heilige Nikolai maakten ze een kruisje. Kort stopten ze bij de studeerkamer, waar Vader de gouden klok van Moeder repareerde. Hun zeventienjarige broer Feodor zat tegenover hem in zijn chique zwarte schooluniform en poetste Vaders medailles.

In de keuken, waar Olga bezig was met het avondeten, snelden ze verder. De geur van kool, rundvlees, dille en versgebakken brood vulde de lucht.